

Ak na nejakú otázku nepoznáte odpoveď, napíšte nám. My sa vo vašom mene opýtame odborníkov.

SÚ JASENE na Slovensku ohrozené?

Otázka Márie Češníčkovej z Trnavy

Jasene sú v Európe pomerne bohato rozšírené. Nielen na Slovensku je najviac rozšírený **jaseň štíhly** (*Fraxinus excelsior*), ďalej **jaseň úzkolistý** a **jaseň mannový**, ale aj zavlečený americký druh **jaseň pensylvánsky**, vysádzaný najmä v juhovýchodnej Európe. Už teraz jasene všetkých vekových tried v európskom regióne silno poškodzuje huba *Chalara fraxinea*. Na takto oslabené jedince často nalietava podkôrník lykokaz jaseňový (*Leperesinus fraxini*), ktorý už oslabené jasene dorazí. V niektorých oblastiach USA a Kanady momentálne bojujú so zavlečeným krasoňom *Agrilus planipennis* ničiacim jaseňové porasty. Podľa posledných informácií, ktoré uviedol Troy Kimoto z Canadian Food Inspection Agency, nebezpečenstvo tohto škodcu spočíva v tom, že sa veľmi ťažko identifikuje. Napáda najprv horné časti koruny, kde nevidíme príznaky tak dobre. Jeho larva sa živí pletivami pod kôrou, čím preruší tok živín

a strom hynie. V podstate nevyrába nijaké vypadávajúce drvinky ako niektoré podkôrníky a obyčajne jeho prítomnosť zistíme, až keď napadne aj spodnú časť kmeňa alebo už sú prítomné výletové otvory charakteristického tvaru D. Tento krasoň

Jaseň úzkolistý

pochádza z Ázie, hlavne z Mongolska, východnej a severovýchodnej Číny, Taiwanu, Severnej a Južnej Kórey a Japonska a jeho hostiteľskými drevinami sú okrem jaseňov aj orechy a niektoré druhy brestov. Ak sa dostane do Európy, bude podľa amerických skúseností trvať aj nám pomerne dlho, možno niekoľko rokov, kým ho identifikujeme. Americkí vedci veria, že tento škodca tam musel byť aspoň päť rokov, kým ho biológovia objavili.

Prečo sa báť?

Podľa mnohých vedcov je tento krasoň jeden z najnebezpečnejších invázných škodlivých druhov hmyzu súčasnosti. V USA vplyvom jeho premnoženia uhynulo už niekoľko miliónov jaseňov a napáchal škody za mnoho miliónov dolárov. Vznikli početné vedecké tímy, ktorých úlohou je zmenšenie škôd spôsobených týmto škodcom na čo najnižšiu mieru, ale aj rozširovanie vedomostí o ňom v širokej verejnosti, aby aj občania mohli ohlasovať objavenie nových ohnísk. Aj vzhľadom na to **Stredisko lesníckej ochrannárskej služby v Banskej Štiavnici** už teraz informuje širokú laickú i odbornú verej-

nosť. V rámci Slovenska práve tomuto stredisku môžeme nahlásiť výskyt škodcov.

Dá sa odhaliť?

Na monitoring tohto škodcu vyvinuli americkí vedci lepové lapače, do ktorých sa vešajú odparníky, umiestňujú ich do korún jaseňov. Odparníky lákajú vôňou vädnúcich stromov škodcu, ktorý zostane nalený na lapači. Účinnosť týchto lapačov a odparníkov sme v roku 2011 testovali v podmienkach topoľových a dubových

porastov aj na Slovensku. Cieľom bolo zistiť, či lákajú aj druhy krasoňov (najmä rodu *Agrilus*) vyskytujúcich sa v týchto porastoch. Dobré výsledky sme zistili najmä v dubových porastoch, kde sme odchytili stovky domácich druhov krasoňov. Invázy druh, našťastie, medzi nimi nebol.

Obrana proti tomuto škodcovi je mimoriadne náročná. Jednoznačne sa musí pristúpiť k okamžitej asanácii napadnutých stromov buď mechanicky (štíepkovanie, spálenie), alebo chemicky – postrekom kmeňov a ťažbových zvyškov.

Tento krasoň sa pravdepodobne dostal do Ameriky pri obchode s drevom lodnou dopravou a do ostatných štátov kamióňovou alebo železničnou dopravou. Významným nebezpečenstvom je tiež preprava paliového dreva jaseňov do oblastí, kde ešte škodca nie je a rýchlo sa tam usídlí. Obchod s drevom, ktorý je čoraz intenzívnejší, či vplyv klimatických zmien *prinesie* ďalších nových potenciálnych škodcov, a preto si už teraz musíme všimnúť vznikajúce zmeny v zdravotnom stave stromov okolo nás.

Krasoň *Agrilus planipennis*

Vyschnuté jasene po kalamitnom výskyte krasoňa v USA

Ing. Juraj Galko, PhD.
NLC – LVÚ Zvolen – Stredisko
lesníckej ochrannárskej služby
galko@nlcsk.org

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0045-10.